

УА “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў”
Факультэт дадатковай адукацыі

ЗАЦВЯРДЖАЮ

Першы прарэктар БДУКМ

_____ Ю.П.Бондар

“ _____ ” _____ 2012 г.

ВУЧЭБНАЯ ПРАГРАМА ПА ДЫСЦЫПЛІНЕ

Драматургія і рэжысура культурна-дасугавых праграм

спецыяльнасці перападрыхтоўкі

1-26 02 72 Менеджмент сацыякультурнай сферы

кваліфікацыя: *менеджэр у сацыякультурнай сферы*

у адпаведнасці з тыпавым вучэбным планам перападрыхтоўкі, зацверджаным

03.11.2010 г., рег.№ 25-17/201

_____

(дата зацвярджэння, рэгістрацыйны нумар)

Мінск 2012

Распрацоўшчык праграмы:

С.Б.Майсяйчук, прафесар кафедры менеджменту сацыяльна-культурнай дзейнасці ўстановы адукацыі “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў”, кандыдат педагагічных навук, дацэнт

Рэкамендавана да зацвярджэння:

Саветам факультэта дадатковай адукацыі УА “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў”

Пракол паседжання ад _____ № _____

Навукова – метадычным саветам УА “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў”

Пракол паседжання ад _____ № _____

УВОДЗІНЫ

Сучасныя тэорыі сацыяльна-культурнай дзейнасці, а таксама іх практычная рэалізацыя патрабуюць новых падыходаў да навучання і прафесійнай работы менеджэра сацыяльнай і культурнай сферы. Важнай складаючай гэтай работы з'яўляецца тэхналогія арганізацыі і правядзення культурна-адпачынкавых праграм. У працэсе рэалізацыі культурна-адпачынкавай праграмы спецыяліст сацыякультурнай сферы выкарыстоўвае ўсе функцыі менеджменту, аб'ядноўваючы іх у адзінае цэлае – ад аўтарскай задумы праз сцэнарную распрацоўку да рэжысёрска-пастановачнага ўвасаблення. Драматургія і рэжысура культурна-адпачынкавых праграм – адна з асноўных складаючых метадычнай падсістэмы тэхналогіі культурна-адпачынкавай дзейнасці.

Праграма вучэбнай дысцыпліны разлічана на 66 гадзін: 32 гадзіны аўдыторныя заняткі (у тым ліку 14 гадзіны лекцыі, 18 гадзін практычныя заняткі), 34 гадзіны самастойная работа.

ТЭМАТЫЧНЫ ПЛАН

Раздзел I. Уводзіны ў асновы драматургіі

№ п/п	Тэмы	Колькасць гадзін			
		усяго	лекцыі	практычныя заняткі	самастойная работа
1.	Роля драматургіі і рэжысуры ў культурна-адпачынкавай дзейнасці	2	1		1
2.	Паняцце “драма”, “драматургія”, “драматургічны твор”	2	1		1
3.	Спецыфіка драматургіі культурна-адпачынкавых праграм.	8	2	2	4

Раздзел II. Методыка стварэння сцэнарыя культурна-адпачынкавых праграм

4.	Асноўныя этапы работы над сцэнарыем культурна-адпачынкавых праграм	8	2	2	4
5.	Характарыстыка кампазіцыйных элементаў сцэнарыя і законаў кампазіцыі	8	2	2	4
6.	Мантажны метад арганізацыі сцэнарнага матэрыяла	8	2	2	4
7.	Аналіз сцэнарыяў розных формаў культурна-адпачынкавых праграм	6		2	4

Раздел III. Рэжысёрскія асновы святочна-відовішчных праграм

8.	Прынцыпы і прыёмы рэжысуры культурна-адпачынкавых праграм	8	2	2	4
9.	Выразныя сродкі рэжысуры культуна-адпачынкавых праграм	7	1	2	4
10.	Арганізацыйна-творчыя асновы прафесійнай дзейнасці рэжысёра культурна-адпачынкавых праграм	9	1	4	4
Усяго		66	14	18	34

ЗМЕСТ ПРАГРАМЫ

РАЗДЗЕЛ 1. УВОДЗІНЫ Ў АСНОВЫ ДРАМАТУРГІІ

Тэма 1. Роля драматургіі і рэжысуры ў культурна-адпачынкавай дзейнасці.

Прадмет і задачы курса. Сувязь дысцыпліны “Драматургія і рэжысура культурна-адпачынкавых праграм” з іншымі дысцыплінамі культуралагічнага цыкла. Змест дзейнасці менеджэра сацыякультурнай сферы як арганізатара культурна-адпачынкавых праграм. Характарыстыка асноўных формаў культурна-адпачынкавых праграм. Агляд літаратуры па курсу.

Тэма 2. Паняцці “драма”, “драматургія”, “драматургічны твор”

Паняцце “драматургія” ў шырокім і вузкім сэнсе слова. Агульныя рысы і спецыфічныя асаблівасці драматычных твораў. Драматургія адпачынкавых праграм як драматургія ў шырокім сэнсе слова. Бесперапыннае драматургічнае дзеянне як асноўны прадмет адлюстравання. Сінкрэтызм асноўных відаў драматургічных мастацтваў. Мастацкі вобраз як другая рэальнасць.

Тэма 3. Спецыфіка драматургіі культурна-адпачынкавых праграм

Агульныя рысы драматургіі культурна-адпачынкавых праграм і іншых відаў драматургіі і адметныя асаблівасці. Драматургія адпачынкавых праграм як важная частка тэхналогіі сацыякультурнага працэсу. Сюжэтна-вобразная канцэпцыя тэатралізаванага дзеяння. Форма праграмы як адлюстраванне пункту гледжання сцэнарыста на праблему. Характарыстыка асноўных формаў культурна-адпачынкавых праграм.

Асноўныя каналы выкарыстання дакументальных і гістарычных твораў ці іх фрагментаў у сцэнарыі. “Факты жыцця” і “факты мастацтва”. Эмацыянальнае і інтэлектуальнае ўздзеянне на аўдыторыю як асноўная задача драматурга. Мастацкае мысленне як аснова сцэнарнай дзейнасці.

РАЗДЕЛ II. МЕТОДИКА СТВАРЭННЯ СЦЭНАРЫЯ КУЛЬТУРНА-АДПАЧЫНКАВЫХ ПРАГРАМ

Тэма 4. Асноўныя этапы работы над сцэнарыем культуна-адпачынкавых праграм

Характарыстыка паняцця “сцэнарый культуна-адпачынкавай праграмы”. Сцэнарый як спосаб фіксацыі будучага драматычнага дзеяння. Аўтарская задумка – аснова будучай праграмы. Тэма і ідэя: праблема абазначэння і падмена паняццяў. Звышзадача і ракурс як адлюстраванне аўтарскай задумкі. Злучэнне літаратурнай і рэжысёрскай ліній у рабоце над задумай.

Характарыстыка паняццяў “сцэнарны план”, “літаратурны сцэнарый”, “мантажны ліст” у кантэксце асноўных этапаў работы над сцэнарыем. Вызначэнне канструктыўных элементаў як важнейшы этап творчай дзейнасці сцэнарыста. Нумар і эпізод як адзінкі сцэнічнай інфармацыі. Паняцце “бесперапыннае драматургічнае дзеянне” і ўмовы яго дасягнення.

Тэма 5 Характарыстыка кампазіцыйных элементаў сцэнарыя і законаў кампазіцыі

Архітэктоніка культуна-адпачынкавай праграмы. Кампазіцыйныя элементы сцэнарыя: экспазіцыя, завязка, развіццё дзеяння, кульмінацыя, развязка і фінал. Псіхалагічныя функцыі экспазіцыі і завязкі і іх кампазіцыйнае значэнне. Падпарадкаванасць асноўнага развіцця дзеяння раскрыццю ідэйна-тэматычнай задумкі і сэжэтнаму ходу. Кульмінацыя як вяршыня развіцця драматургічнага дзеяння і вышэйшы эмацыянальны пункт успрымання глядачом праграмы. Развязка і фінал і іх значэнне ў завяршэнні сюжэтнай лініі сцэнарыя. Спосабы актывізацыі аўдыторыі ў фінале праграмы.

Асноўныя законы кампазіцыі: цэласнаць, узаемасувязь і супадначаленасць часткі цэламу; кантраснасць; падначаленасць выразных сродкаў аўтарскай задуме; суразмеранасць.

Тэма 6. Мантажны метады арганізацыі сцэнарнага матэрыялу

Характарыстыка асноўных метадаў сцэнарнай работы: ілюстрацыя, тэатралізацыя і мантаж. Іх суадносіны і асноўныя функцыі. Мантаж як родавы метады у культуна-адпачынкавай дзейнасці, аснова дзейнасці праграмы. Мантаж як “думка мастака, якая выражана ў адборы і супастаўленні кускаў” (М.Ром). Мантаж як “неадлюстраваны змест”.

Віды і прыёмы мантажу: кантрастнасць, паралелізм, лейтматыў, “імгненная смерць кадра” (кліп). Функцыі мантажу: раскрыццё ідэйна-тэматычнай задумы; наданне цэласнасці святочна-відовішчнай праграме, арганізацыя ўспрымання глядачом; тэмпарытм праграмы. Асацыятыўнасць як агульная ўласцівасць творчага мантажу.

Тэма 7. Аналіз сцэнарыяў розных формаў культурна-адпачынкавых праграм

Падрабязны аналіз сцэнарыяў разнастайных форм адпачынкавых праграм: сюжэтна-гульнявой праграмы, тэматычнай вечарыны, карпаратыўнай вечарыны, тэатралізаванага канцэрта, свята і г.д. ажыццяўляецца слухачамі пад кіраўніцтвам выкладчыка па наступнай схеме:

- Форма культурна-адпачынкавай праграмы.
- Аўдыторыя, на якую разлічана праграма.
- Месца правядзення адпачынкавай праграмы.
- Ідэйна-тэматычная, сцэнарная задума і звышзадача аналізуемай праграмы.
- Кампазіцыйныя элементы сцэнарыя: экспазіцыя, завязка, асноўнае дзеянне, кульмінацыя, фінал.
- Выкананне сцэнарыстам асноўных законаў кампазіцыі.
- Выкарастаныя сцэнарыстам прыёмы мантажу
- Агульная ацэнка сцэнарыя
- Прывядзенне сцэнарыя ў “фармат” сцэнарнага плана

РАЗДЗЕЛ ІІІ. РЭЖЫСЁРСКІЯ АСНОВЫ КУЛЬТУРНА- АДПАЧЫНКАВЫХ ПРАГРАМ

Тэма 8. Прынцыпы і прыёмы рэжысуры культурна-адпачынкавых праграм

Рэжысура як арганізацыя відовішчнага боку культурна-адпачынкавай праграмы. Поліфункцыянальнасць культурна-адпачынкавых праграм. Рэжысура аўдыторыі. Віды ўзаемадзеяння ўдзельнікаў культурна-адпачынкавай праграмы. Спецыфічныя рысы аўдыторыі культурна-адпачынкавых праграм і механізмы ўздзеяння на яе.

Рэжысёрская задума як вобразнае бачанне будучай адпачынкавай праграмы. Суадносіны рэжысёрскай і драматургічнай задум у культурна-адпачынкавай праграме. Характэрныя рысы рэжысёрскай задумы.

Прынцыпы рэжысуры культурна-адпачынкавых праграм. Агульнамастацкія, эстэтычныя законы відовішчных мастацтваў і іх узаемасувязь са сцэнічнымі законамі актывізацыі аўдыторыі. Педагагічная складаючая прынцыпаў рэжысуры культурна-адпачынкавых праграм.

Веданне прыёмаў рэжысуры як спосаб авалодання рамяством пастаноўшчыка. Прыём як сродак увасаблення рэжысёрскай задумы. Характарыстыка асноўных прыёмаў рэжысуры: сцэнічная рэалізацыя метафары, наўмыснае раскрыццё фабулы, прыём паўтора (рэфрэн), выкарыстанне экрана, перанос сцэнічнага дзеяння ў глядзельную залу і інш.

Мантажны ліст як рэжысёрская партытура культурна-адпачынкавай праграмы. Графы мантажнага ліста. Асаблівасці гукавой і светлавой партытур.

Асаблівасці рэжысёрскай арганізацыі тэмпарытму адпачынкавай праграмы. Прасторавае рашэнне культурна-адпачынкавай праграмы, асаблівасці сцэнаграфіі ў залежнасці ад сцэнічнай прасторы. Мізансцэна як “мова рэжысёра” і пластычны малюнак адпачынкавай праграмы. Віды мізансцэн: паралельныя, дыяганальныя, перпендыкулярныя, кругавыя і інш.

Тэма 9. Выразныя сродкі рэжысуры культурна-адпачынкавых праграм

Механізмы ўздзеяння культурна-адпачынкавай праграмы на аўдыторыю. Месца і роля выразных сродкаў у змястоўным, інтэлектуальным, эмацыянальным і педагагічным уздзеянні адпачынкавай праграмы.

Характарыстыка выразных сродкаў культурна-адпачынкавых праграм: мастацкае слова і слова вядучага, музыка, кіна- і відэаматэрыялы, харэаграфічныя і пластычныя кампазіцыі, свет і гук. Узаемадзеянне і суадносіны выразных сродкаў. Праблема адбору. Падпарадкаванне выразных сродкаў сцэнарна-рэжысёрскай задуме культурна-адпачынкавай праграмы.

Сімвал, метафара і алегорыя як выразныя сродкі рэжысуры культурна-адпачынкавых праграм. Асаблівасці выкарыстання сімвала і алегорыі ў рэалізацыі сцэнарна-рэжысёрскага ходу адпачынкавай праграмы. Тыпы метафар. Метафара ў сцэнаграфіі. Метафара мізансцэны.

Тэма 10. Арганізацыйна-творчыя асновы прафесійнай дзейнасці рэжысёра культурна-адпачынкавых праграм

Творчая група рэжысёра культурна-адпачынкавых праграм. Рэжысёрская канцэпцыя праграмы і яе ўвасабленне ў калектыўнай творчасці. Работа

рэжысёра з мастаком над вобразным і прасторавым вырашэннем праграмы. Музычнае і светлавае вырашэнне праграмы. Распрацоўка творча-тэхнічнай дакументацыі (рэжысёрская партытура, партытура асвятлення, гукавая партытура, графік правядзення рэпетыцый і г.д.).

Пастановачная работа рэжысёра. Віды рэпетыцый: застольныя, планіровачныя, мантажныя, прагонныя, генеральныя. Методыка правядзення рэпетыцый з выканаўцамі. Пошук звышзадачы і слоўнага дзеяння. Асаблівасці правядзення генеральнай рэпетыцыі.

Рэжысёрскі аналіз генеральнай рэпетыцыі, змест заўваг творчаму калектыву. Правядзенне культурна-адпачынкавай праграмы як завяршальны этап яе сцэнічнага ўвасаблення. Рэжысёрскае абмеркаванне культурна-адпачынкавай праграмы.

На экзамен слухач прадстаўляе распрацаваны сцэнарны план культурна-адпачынкавай праграмы і публічна яго абараняе.

ЛІТАРАТУРА

Асноўная

1. Аль, Д.Н. Основы режиссуры / Д.Н.Аль.–Л.: Просвещение, 1988.–178 с.
2. Аристотель. Об искусстве поэзии / Аристотель. – М.: Искусство, 1957. – 220 с.
3. Гальперина, Т.И. Режиссура культурно-досуговых программ в работе менеджера туристической анимации: учебно-практ. пособие / Т.И.Гальперина. – М.: Сов. спорт, 2008. – 292 с.
4. Горюнова, И.Э. Режиссура массовых театрализованных зрелищ и музыкальных представлений / И.Э.Горюнова. – СПб.: Композитор, 2009. – 204 с.
5. Гуд, П.А. Тэхналогія стварэння свята: вучэб. дапам. / П.А.Гуд. – 2-е выд., стэрэатып. – Мінск: Бел. дзярж. ун-т культуры і мастацтваў, 2008. – 224 с.
6. Культурно-досуговая деятельность: учебник для вузов культуры и искусств / под науч. ред. А.Д.Жаркова, В.М.Чижикова. – М.: МГУК, 1998. – 540 с.
7. Марков, О.И. Сценарно-режиссерские основы художественно-педагогической деятельности клуба / О.И.Марков. – М.: Просвещение, 1988. – 156 с.
8. Митта, А. Кино между адом и раем / А.Митта. – М.: Эксмо-Пресс, 2002. – 475 с.
9. Станиславский, К.С. Моя жизнь в искусстве / К.С.Станиславский. – М.: Искусство, 1983. – 610 с.

10. *Туманов, И.М.* Режиссура массового праздника и театрализованного концерта / И.М.Туманов. – Л.: Искусство, 1974. – 280 с.
11. *Черняк, Ю.М.* Режиссура праздников и зрелищ / Ю.М.Черняк. – Минск: ТетраСистемс, 2004. – 224 с.
12. *Чечетин, А.Н.* Основы драматургии: учеб. пособие для вузов культуры и искусств / А.Н.Чечетин. – М.: МГУКИ, 2004. – 148 с.
13. *Шароев, И.Г.* Режиссура эстрады и массовых представлений: учеб. пособие для вузов культуры и искусств / И.Г.Шароев. – М.: Просвещение, 1986. – 463 с.
14. *Шубина, И.Б.* Драматургия и режиссура зрелища: Игра, сопровождающая жизнь: учеб.-метод. пособие / И.Б.Шубина. – Ростов н/Д: Феникс, 2006. – 288 с.
15. *Эфрос, А.* Профессия: режиссер / А.Эфрос. – М.: Искусство, 1979. – 132 с.
16. *Ювченко, Н.А.* Музыка в драматическом театре Беларуси: XX – начало XXI века / Н.А.Ювченко. – Минск: Бел. навука, 2007. – С. 6–39; 97–166.
17. *Юдчиц, Г.В.* Театральное пространство. Теория и практика / Г.В.Юдчиц. – Минск: Право и экономика, 2007. – 220 с.
18. *Ярмалінская, В.М.* Сцэнаграфія Беларусі XX – пачатку XXI ст. / В.М.Ярмалінская. – Мінск: Бел. навука, 2010. – 224 с.

Дадатковая

1. *Волькеништейн, В.М.* Драматургия / В.М.Волькенштейн. – М.: Наука, 1969. – 330 с.
2. *Ершов, П.М.* Режиссура как практическая психология (взаимодействие людей в жизни и на сцене) / П.М.Ершов. – М.: Искусство, 1972. – 120 с.
3. *Камінскі, А.Я.* Рэжысура традыцыйнага абраду: вучэб.-метада. дапам. / А.Я.Камінскі. – Мінск: Бел. дзярж. ун-т культуры і мастацтваў, 2009. – 112 с.
4. *Козинцев, Г.М.* Собрание сочинений: в 5 т. / Г.М.Козинцев. – Л.: Искусство, 1986. – Т. 5. – 622 с.
5. *Мочалов, Ю.* Композиция сценического пространства (поэтика мизансцены): учеб. пособие / Ю.Молчанов.–М.: Просвещение, 1991.–551 с.
6. *Немирович-Данченко, В.И.* Рождение театра / В.И.Немирович-Данченко. – М.: Искусство, 1989. – 570 с.
7. *Основы системы Станиславского: учеб. пособие / сост. Н.В.Киселева, В.А.Фролов.* – Ростов н/Д: Феникс, 2000. – 102 с.
8. *Ратнер, Я.В.* Эстетические проблемы зрелищных искусств / Я.В.Ратнер. – М.: Просвещение, 1980. – 280 с.
9. *Розовский, М.* Режиссура зрелища / М.Розовский. – М.: Сов. Россия, 1973. – 260 с.
10. *Товстоногов, Г.А.* Зеркало сцены: Статьи. Записи репетиций / Г.А.Товстоногов. – Л.: Искусство, 1980. – 311 с.

11. Хренов, Н.А. Социально-психологические аспекты взаимодействия искусства и публики / Н.А.Хренов. – М.: Просвещение, 1981. – 246 с.

12. Циклические ритмы в истории, культуре и искусстве / Гос. ин-т искусствознания М-ва культуры РФ; редкол.: Н.А.Хренов [и др.]. – М.: Наука, 2004. – С. 480–501.

13. Шубина, И.В. Основы драматургии и режиссуры рекламного видео / И.В.Шубина. – Ростов н/Д: Март, 2004. – С. 27–177.

14. Эльконин, Д.Б. Психология игры / Д.Б.Эльконин. – М.: Педагогика, 1987. – 78 с.

15. Юткевич, С.И. Поэтика режиссуры / С.И.Юткевич. – М.: Искусство, 1976. – 516 с.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ